

Význam zprávy v pojetí a provádění manévru.¹⁾

Loňského roku hleděl jsem teoreticky dotvrditi na tomto místě význam zprávy o nepříteli v pojetí velitelově.²⁾

V tomto článku chci uvažovati, opíraje se o konkrétní případ o otázce poněkud širší, a to o významu zprávy ve válečných operacích, a tak zároveň ukázati, jaký význam má zpráva nejen v pojetí velitelovo, nýbrž i v provádění manévru. Za předmět svých úvah vybral jsem si operaci, která vyvrcholila bitvou v Champagni, svedenou dne 15. července 1918.

I. Význam zpráv o nepříteli v pojetí manévru.

Asi v polovině měsíce června po zastavení německé ofensivy na řece Matz začíná operace, která vyvrcholila v bitvě svedené dne 15. července 1918.

Všeobecná situace. Tehdejší všeobecnou situaci lze načrtnouti asi takto: Armády francouzsko-anglické drží frontu od Severního moře až k Švýcarsku. Hustota zasazených sil je různá a závisí na významu jednotlivých prostorů. Zálohy se zase začínají tvořiti a zahrnují v sobě asi třicet francouzských a asi pětadvacet anglických divisí. Divisi amerických nebylo lze ještě užiti kromě dvou nebo tří. (Bylo jich asi 12.)

Nepřítel zasadil francouzsko-anglickým silám dvě strašné rány. Použil obrovských prostředků, které mu uvolnil pád ruské vojenské moci, a udělal dvě hluboké kapsy do spojeneckých linií — jednu 21.

¹⁾ Psáno francouzsky pro Voj. Rozhledy. Přeložil škpt. gen. št. Zd. Waldhütter.

²⁾ Voj. Rozhledy, VII (1926), čís. 2, str. 57.

března směrem na Amiens, druhou 27. května směrem na Château-Thierry.

Hlavní velitelství francouzských vojsk vědělo o nepříteli, že disponuje 205 divisemi, z nichž bylo 148 zasazeno a zbývajících 57 v záloze.

Dále mu bylo také známo, že nepřítel reorganisuje svoje síly, kterážto reorganisace měla mu umožniti vytvoření zálohy nejméně 80 divisi. Vědělo se však také, že tato reorganisace nebude moci býti ukončena před 15. červencem.

Zvláštní situace. 4. francouzská armáda se skládala ze tří armádních sborů — celkem 10 divisi. Kromě toho velitel armády věděl, že dostane při nepřátelském útoku jako posilu několik divisi a poměrně značné dělostřelectvo.

4. armáda držela od roku 1917 dobře organisovanou posici, která však měla jen polní opevnění. Druhá posice armády, rovnoběžná s první, byla asi na 8—10 km na jih od přední posice. Mezi těmito dvěma posicemi byla vybudována ještě posice střední.

Úkolem armády při nepřátelském útoku bylo zlomiti veškeré úsilí nepřítele na střední posici a byla proto tato posice zvolena za posici hlavního odporu.

Úmysly velitele armády. Jakou myšlenkou byl veden velitel armády, kterému byl svěřen tento úkol? Jak mýnil řídití eventuální boj?

Šlo zde o bitvu obrannou. Jeho pojetí manévru musilo se opíratí ještě více než v bitvě útočné, o to, co ví o nepříteli, a zvláště o to, co ví o jeho metodách útoku.

Veliteli armády bylo známo, že nepřítel proti jeho úseku má jen 8 divisi. Byl však toho názoru, že by nepřítel mohl v době asi 3 neděl shromáždit dostatek sil k provedení mocného útoku.

Pokud se týká útočných metod nepřítele, byly známy z bojů z 21. března a z 27. května. Znali jsme nejen zásady, jimiž se nepřítel v útoku řídil, ale i způsoby, kterých užíval, aby provádění těchto zásad zajistil.

Zásady záležely ve vyhledávání překvapení, v nočním shromáždění obrovských útočných prostředků a v jich brutálním užití. Dělostřelecká příprava vyznačovala se pak tím, že byla krátká, ale za to prudká. Útočící vojska postupovala nepřetržitě přímo vpřed.

Aby bylo však možno vytvořiti si myšlenku manévru, která by se opírala o tyto vědomosti, bylo třeba zjistiti, zda nepřítel podrží i nadále tyto útočné metody?

Pochybnosti v tom směru nebyly vyloučeny, třebaže mu tyto metody přinesly v minulých útocích nepopíratelné úspěchy. Vždyť nepřítel mohl je pozměnití nebo i zdokonaliti.

Leč Ludendorff sám se o to postaral, aby se vědělo, že se útočné metody nezmění.

V instrukci z 9. června, která se nám dostala do rukou, pravil první generální ubytovatel ne bez jisté dávky vychloubavosti toto:

„Správnost direktiv a zásad stanovených vrchním velitelstvím pro výcvik vojsk a pro provádění útoku byla potvrzena až do nejmenších podrobností v Blücherově ofenzivě (z 27. května).“

To dostačilo. Věděli jsme nejen ze zkušenosti, ale také z výše uvedených směrnic, v nichž jsme se seznámili s dalšími podrobnostmi, že se německý útok bude skládati z těchto po sobě jdoucích opatření:

1. V noci se shromáždí blízko našich prvních linií obrovská útočná masa. (Divise na úseku 2500 m až 3000 m s dvěma pluky v první linii a s jedním v záloze.)

2. Před útokem bude předcházeti prudká dělostřelecká příprava trvající 2 až 4 hodiny. Úkolem této přípravy bude rozbořiti opevnění naší první posice, zničití vojska v něm a neutralisovati zjištěné baterie.

3. Útočné masy budou útočiti přímo vpřed, postupující hned za pohyblivou clonou. Každá velká jednotka útočí přímo před sebe, a jakmile opustí nejzazší mez clony, hledí se dostat kupředu svými vlastními prostředky.

4. Za útočnou masou budou postupovati zálohy určené k tomu, aby odstranily ona místa odporu, která nebyla zdolána prvními útočnými vojsky, a aby kryly boky prvních útočných vojsk.

To nám bylo známo. A nyní, jak hodlal velitel armády vzhledem k tomu vésti obranný boj? Jaká byla jeho myšlenka manévru? Uvidíme, že vyplývá přímo z toho, co bylo výše uvedeno. Velitel armády totiž zamýšlel:

1. ukrýti co možná veškerá svá vojska před účinkem vražedné dělostřelecké přípravy. Z toho důvodu se rozhodl: a) ještě před započatím útoku stáhnouti svá vojska na posici střední a ponechat v první posici toliko menší síly, které by odporovaly nepříteli, kdyby útočil jen s malými silami, nebo které by při mocném nepřátelském útoku nás zpravovaly o vývoji postupu nepřítele, b) neprozraditi před započatím bitvy žádnou posilovou baterii;

2. rozdrtití palbou svého celého dělostřelectva útočné nepřátelské masy, jakmile se shromáždí na výchozí základně k útoku;

3. důkladně připravenou palbou z děl a kulometů dosíci nepřátelské síly postupující vyklízenou první posicí; první posici upravití před vyklízením tak, aby postup přes ni byl nepříteli značně ztížen;

4. konečně zadržeti decimovanou a roztržštěnou masu před posicí střední, určenou za posici hlavního odporu.

Ze všeho, co bylo výše uvedeno, je viděti, že úmysl velitele armády byl přiléhavou odpovědí na útočné metody, kterých nepřítel s určitostí měl použítí.

A tak názorně vidíme, jak neobyčejný význam má zpráva o nepříteli v pojetí manévru. Zde to byla zpráva všeobecného rázu, která vytvořila jeden z nejsilnějších základů, na nichž byla vybudována myšlenka manévru. Zprávy podobného všeobecného rázu se hledají ve smyslu „Všeobecného zpravodajského plánu“.

II. Význam zprávy v provádění manévru.

Jakých zpráv bylo zapotřebí pro provádění zamýšleného manévru?

Především bylo známo, že 4. armáda měla býti zesílena, kdyby jí hrozil nepřátelský útok. Bylo však třeba bráti v úvahu, že si provedení tohoto zesílení vyžádá dosti d n í. Proto bylo především třeba, aby velitel armády zjistil dosti dlouho před počátkem útoku ty příznaky, které by nasvědčovaly tomu, že se nepřítel chystá útočiti. Tyto známky přípravy útoku byly první kategorií hledaných zpráv.

Velitel armády potřeboval však také několik hodin předem znáti onen okamžik, kdy započne nepřátelská dělostřelecká příprava. Vždyť musil ještě před započatím nepřátelské dělostřelecké přípravy

stáhnouti vojska na střední posici a hlavně musil naříditi započeti dělostřelecké protipřípravy v té chvíli, kdy se nepřítel seskupí na své výchozí základně.

Konečně potřeboval velitel armády vědět, kde bude pravé a levé křídlo nepřátelského útoku, a to z toho důvodu, aby věděl, z které části svého úseku má stáhnouti svá vojska a do kterého prostoru má soustřediti veškerou palbu své dělostřelecké protipřípravy.

A tak zde máme další kategorii hledaných zpráv: hodina započeti nepřátelské dělostřelecké přípravy a body, kde bude pravé a levé křídlo útoku.

Úkol je těžký:

a) Jde o získání příznaků nasvědčujících tomu, že se nepřítel chystá k útoku, a jde o to, zjistiti úsek, v němž chce nepřítel útočiti.

Nepřítel učinil veškerá opatření, aby vše zahalil tajemstvím. Jeho posice v Champagni již dříve byly tak upraveny, že se hodily jak k obraně, tak i k útoku. Proto nebylo mnoho naděje, že by na nich byly patrné značnější změny. A konečně i kdyby se částečně změnil vzhled terénu, což pak se nedalo očekávati, že vše nepřítel maskuje?

Bylo také dobře známo, že zasazené síly zůstanou v úseku až do dne útoku, neboť podle výše uvedených směrnic neměly býti divise, které byly v úseku, směněny, nýbrž překročeny.

Činnost pěchoty, dělostřelctva a letectva se nemá taktéž změnit do dne útoku.

Dalo se čekati, že pro upravení cirkulace budou zajisté vydána zvláštní drakonická nařízení.

Aby bylo viděti, jaká nařízení byla pak vskutku vydána pro utajení příprav k útoku, dostačí, jestliže zde uvedu výtah z rozkazu jednoho velitele praporu, jehož prapor tábořil v lese nedaleko od útočného úseku:

„Jakýkoli pohyb ve dne je zapověděn; je zakázáno vycházeti z lesa. Nesmějí býti rozdělavány ohně a v kuchyni se nesmí topiti. Je zapověděno dělati hluk a křičeti. Nikdo nesmí používatí elektrických lampiček. Bude třeba zdržeti se kouření.“

Tak nezbyl ani záblesk hořící cigarety, o nějž by bylo možno opřítí pozorování.

Zajatci? — — — Především bylo třeba je míti. Leč i proti tomu že bychom zajali nějakého nepřítele, Ludendorff se zabezpečil, neboť vydal velice přesné pokyny, podle nichž mělo býti doporučeno vojínům, kteří by nám padli do rukou, aby odmítli vypovídati nebo aby odůvodňovali německé přípravy obavou, které německé vedení má z chystaného francouzského útoku.

Přes to však za této situace nezbyvalo nic jiného, než počítati se zajatci jako s nejlepším pramenem zpráv.

b) Pokud šlo o zjištění hodiny útoku, byl to jediný zajatec anebo získaný dokument, který to mohl nejspíše povědět. Tuto zprávu však bylo třeba nejen hledati, nýbrž bylo také nutno opatřiti ji včas.

Velitel armády, obáváje se toho, že by hodina útoku nebyla zjištěna včas, nařídil, aby již od onoho okamžiku, kdy bude jisto, že nepřítel bude útočiti, začala se v noci stahovati vojska na posici střední. Tak mohl s určitostí spoléhati na to, že nepřátelská dělostřelecká příprava, začínající vždy v noci, padne do prázdna.

Nicméně zpráva o hodině útoku musila býti získána, neboť podle ní měl býti nařízen počátek dělostřelecké protipřípravy.

Veškeré tyto těžkosti, které se nám stavěly v cestu, musily býti zdolány.

Přehled získaných zpráv od 28. června do 14. července dostatečně nám ukáže, jak bylo organisováno vyhledávání zpráv a jak se došlo k žádaným výsledkům.

Dne 28. června bylo zajato 5 něm. vojinů 228. p. div. na sever od Tahure. Tito zajatci odpírali s počátku vypovídati a teprve dne 30. začali mluvit. Podle jejich výpovědí připravuje se prý útok na východ a na západ od úseku, v němž je jejich divise. Tento útok má prý být proveden třemi nebo čtyřmi divisemi. Zároveň s tímto útokem má být proveden druhý útok jinde — v prostoru, který zajatci neznají. Châlons má prý být vzat ve dvou dnech. Kromě těchto informací prozradili zajatci i některé podrobnosti rázu organizačního, jejichž správnost byla potvrzena leteckými snímky.

Pokusme se o výklad těchto zpráv:

Útok bude proveden v prostoru na východ od Suippy. Bude pravděpodobně větší, než si zajatci myslí, vždyť sami říkají, že Châlons, ležící 25 km od fronty, má být cílem operací druhého dne.

Téhož dne, t. j. 28. června jsme zjistili na leteckých snímcích zamaskované hromady munice v prostoru dělostřeleckých posic na sever od „Butte du Mesnil“. Den před tím, t. j. 27. června, bylo zjištěno zvýšení cirkulace na komunikacích v týlu. Brzy poté byly zjištěny sklady munice v prostoru mezi Argonami a Sompy.

Dne 5. a 6. července zajali jsme na frontě na východ od Suippy 13 nepřátel, patřících k 33. záložní divisi, k 228. pěší divisi a k 7. záložní divisi. I tito zajatci s počátku vyprávěli nám bajky, na konec se však přece jen přiznali, že vědí o přípravách k útoku, prováděných na východ od Suippy. Zajatci od 33. divise (nejvíce na východě) docela věděli, že Mont Têtu (Maisons de Champagne) bude levým opěrným bodem útoku (linker Drehpunkt). Jeden z nich nám docela řekl, že útočná fronta půjde až k Remeši. To by ovšem nasvědčovalo tomu, že zde přece jen běží o útok, mající za cíl Châlons.

Jak již bylo řečeno, zvýšení cirkulace bylo pozorováno v prvních dnech měsíce července. Ve dnech 5. a 6. července bylo konstatováno další zvýšení cirkulace v prostoru na jih od Vouziers a v prostorech Anneles, Perthes, Aussonde a konečně v prostoru mezi údolím Retoury a Suippy.

Dne 5. července zpozorovali francouzští letci nezvyklou cirkulaci osobních automobilů v prostoru Vouziers a Cauroy. Z toho se dalo usuzovati na důstojnické obhlídky, o nichž také mluvili zajatci.

Hlavní nádraží za frontou byla v noci osvětlena. Obrana proti letadlům neobyčejně zvýšila svou činnost.

Zprávy, které v té době dodala dělostřelecká zpravodajská služba, byly tyto:

Dne 3. července mezi 20. h. 15 min. a 22 h. 30 min. měla naše dělová střelba za následek 28 výbuchů munice v prostoru „Butte de Mesnil“ a kromě toho byl zjištěn požár velkého skladu na jihozápad od Ripont. — Dne 7. července měla naše střelba v zápětí četné výbuchy muničních skladů na celé frontě, ba i v prvních liniích. Výbuchla též další skladiště v prostorech „Butte de Souain“, „Pont Faverger“ a „St. Masmes“.

Týž den uprchlí francouzští zajatci, kteří překročili naše posice u sousední armády, vypovíдали, že Němci budou vbrzku útočiti, aby se zmocnili Remeše, Epernaye a Châlonsu.

A tak bylo lze již říci, že nepřítel připravuje velký útok a do jisté míry dalo se usuzovati na to, kde bude pravý a levý bok útoku.

Proto učinil velitel armády již veškerá potřebná opatření, aby čelil každé eventualitě. Požádal a dostal ty posily, které mu byly slíbeny. Starostliv o výši morálky svých vojinů, vydal k nim provolání, v němž jim o nastávajícím nepřátelském útoku řekl toto:

„Vojáci! Může býti na nás každou chvíli útočeno! Dobře víte, že se ještě nikdy obranný boj nerozvíjel za lepších podmínek, než bude boj náš. Jsme upozorněni a stojíme na stráži. Vy zlomíte tento útok a pak vzejde nám krásný den.“

Za těchto okolností zbývalo jen zjistiti hodinu útoku.

Dne 10. července zajali jsme 5 vojinů, patřících k 228. pěší divisi, k 7. záložní divisi (na východ od Suippy), k 19. záložní divisi a k 30. pěší divisi (na západ od Suippy).

Z jejich výpovědí jsme se dověděli, že útok má býti proveden kolem 14. července a že 228. pěší divise, 19. záložní divise a 80. pěší divise mají býti překročeny divisemi útočnými. Ofensiva zvaná „Friedenssturm“ má býti provedena na frontě v délce asi 150 km, a to na východ a na západ od Remeš. Na Remeš bude prý útočeno ze západu a z východu, nikoli však čelně. Kromě toho nám zajatci podali ještě několik zpráv, které se všechny vztahovaly k útočným opatřením nepřítelovým. Tak na př. vypovídali, že střelivo je donášeno do prvních linií, že posilové dělostřelectvo stále přichází a že část tohoto dělostřelectva je již v posici. Dále prozradili zajatci připravované umístění minometů a munice v rovnoběžce K-2. Důstojníci — vybraní kulometníci — se zastřenými nárameníky přišli si prý prohlédnouti dne 8. července posice na „Butte de Tahure“. K 19. záložní divisi přišel prý dne 2. července generál doprovázený důstojníky se zastřenými nárameníky, aby si prohlédl úsek.

U 19. záložní divise byl dne 9. července dáván ofensivní přírůstek „Offensivkost“.

U 7. záložní divise byly vojinům odebrány a zpět odeslány věci, které by jim v útoku mohly překážeti.

Cirkulace zůstává stále tak čilou, výbuchy a požáry vzniklé naší palbou stávají se čím dále, tím častějšími.

V zprávě, kterou zaslalo hlavní velitelství 4. armády, bylo řečeno, že lze odhadnouti sílu vojsk shromážděných k útoku v prostoru mezi Remeši a Massiges na 30 pěších divisí.

Dne 11. července bylo zajato 9 vojinů od 33. záložní divise z prostoru Maisons de Champagne. Tito zajatci potvrdili výpovědi dřívějších zajatců a dodali, že přípravy mají býti ukončeny dnem 12. července. Útok bude prý proveden na frontě od Remeše až k Maisons de Champagne.

Na leteckých snímcích byly zjištěny stupínky pro vystoupení ze zákopů, a to v prostoru Maisons de Champagne. Dále bylo možno na leteckých snímcích zjistiti můstky vystavěné v první linii přes určité rovnoběžky a spojky. Konečně bylo také konstatováno značné množství vagonů na tratích v týlu, a hlavně v nádražích, v jejichž blízkosti byla muniční skladiště.

Hlavní velitelství oznámilo armádě, že transporty do Champagne započaly 24. června, a vyvodilo z toho, že podle dosavadních zkušeností možno počítati, že se útok začne kolem 15. července.

Dne 12. července bylo zajato 12 vojinů od 80. pěší divise (na západ od Suippy). Z jejich výpovědí vysvítalo:

Útok se nezačne před 12. červencem. Umístění minometů je připravováno v zákopech K2 a K3,³⁾ dělostřelectvo posilové došlo, munice

³⁾ K2 a K3 je druhá a třetí bojová rovnoběžka (Kampfgraben) první posice.

jest umístěna podél cest a vedle dělostřeleckých posic a je maskována.

Od několika dní je strava zlepšena.

Dne 12. července mají být rozdány záložní dávky na tři až čtyři dny. (Je to totéž datum, které uváděli zajatci pro ukončení příprav.)

Odstraňování věcí zatěžujících torbu započalo 9. července.

Vojíní zajatí 13. července neřekli nic nového.

14. července v době mezi 20 hod. a 21 hod. proveden znamenný přepad pod velením nadporučíka 366. pěšího pluku. Při něm bylo zajato 27 vojínů od 19. záložní divise. Tito zajatci právě tak jako dřívější odpírali s počátku vypovídati. Na všech však bylo znáti více než obvykle, že jsou spokojeni se svým osudem. Jeden mezi nimi dělal výjimku. Jevil zřejmě určité starosti a žádal na každém příchodím masku, neboť svou ztratil. Byl dotazován na příčinu a tak byl konečně donucen říci to, co ví, t. j. že za několik hodin počne německá dělová palba, v níž bude použito velkého množství plynových střel. Ostatní zajatci, když viděli, že jejich druh věc vyzradil, začali mluvit také a tak jsme se dověděli, že započetí útoku jest jen otázkou několika hodin. Dělostřelecká příprava započne 10 minut po půlnoci a potrvá do 5 hod. 45 min. První útočná vlna se dá do pohybu ve 4 hod. 45 min. pod ochranou pohyblivé clony. Zajatci dále potvrdili zprávy, týkající se úseku, v němž má být útok proveden.

Dodání a využití zpráv bylo dopodrobna připraveno.

Bylo nade vše pochybnost jasno, že se útočná masa již shromáždila za první nepřátelskou linií.

Podle předem připraveného plánu započiná veškeré dělostřelectvo, organické a posilové, 4. armády dělostřeleckou protipřípravu ve 23 hodin. Střely dělostřelectva všech ráží, střelícího s největší možnou rychlostí, dopadají na první německou posici a právě do onoho úseku, odkud se má začít nepřátelský útok.

Z toho jasně vyplývá význam zprávy v provádění manévru. Podle došlých zpráv byl upraven příchod a použití posil a podle nich byla připravena a nakonec zahájena dělostřelecká protipříprava. Jsou to zprávy, které odpovídají předvídanému manévru a které byly vyžadovány ve smyslu „Zvláštního zpravodajského plánu“.

III. Výsledky.

Leč copak se dalo ve 23 hod. 30 min. za první linií německou, v okamžiku, kdy započala dělostřelecká protipříprava?

Divise zasazené v úseku jsou tam stále ještě.

Divise útočné se tam však již rozčleňují a tak rozmnožují počet sil shromážděných v první linii tak, že průměrně nové dvě útočné divise jsou společně v úseku s jednou divisí starou. Mocná palba dělostřelectva 4. armády snášela se na německá vojska, jejichž hustota v první linii byla asi jedna pěší divise na úseku 2 km. zděli.

V 0 hod. 10 min. dne 15. července německá příprava počíná. Dopadá na naši první posici, která je prázdná; neboť počínajíc dnem 10. července vyklizovala naše vojska první posici a stahovala se na posici střední.

Některé baterie byly sice zasaženy, ale celá masa posilového dělostřelectva, která se před bojem neprozradila, zůstala nedotčena.

Ve 4 hod. 15 min. začíná se útok. Naráží na několik malých skupin, dobře vyzbrojených kulomety a zásobených vydatně střelivem.

Tyto skupiny byly tam ponechány za tím účelem, aby svou střelbou pomáhaly tříštiti nepřátelský útok a aby oznamovaly našemu dělostřelectvu vývoj nepřátelského útoku. Útočné síly nepřítele jsou během celého svého postupu terčem husté a dobře připravené střelby našich kulometů a děl a mají proto strašné ztráty.

Program generála Gourauda provádí se odstavec za odstavcem.

K 8. hodině doráží rozptýlené útočné masy před naší posici, ale nikde se jim nepodaří zmocniti se jí.

Německé velení neprohlédlo však ještě léčku. Zasadilo jenom předvoj útočných mas a proto chce zasaditi hlavní voj. Vidí na jedné straně, jak s počátku rychle postoupila útočná vojska, ale na druhé straně předvídá obtížný útok na posici střední. Snažíc se prorazití stůj co stůj, přitahuje své zálohy a přemísťuje své dělostřelectvo.

Cisář Vilém, který byl pozván, aby pozoroval „Friedenssturm“, je přítomen ničení této pěchoty a tohoto dělostřelectva, na něž naše dělostřelectvo střílí jako do terčů.

Je konec. Generál Gouraud se stává ve 13 hodin pánem situace. Nepřátelský útok byl vskutku zlomen na té linii, která jej měla zastaviti.

Směrnice a zásady stanovené „vrchním velením“ pro výcvik vojsk a pro provádění útoku, jimiž se tolik chlubil první generální ubytovatel, zklamaly. Chtěl uskutečnit překvapení a zatím sám padl do strašné léčky.

Byli jsme „zpraveni“ — kdežto německé velení nebylo. „Směrnice a zásady“ jím stanovené nepřikládaly vyhledávání zpráv tu důležitost, kterou musí vždy míti, ať již jde o operaci útočnou neb obrannou.

Vždyť nepřítel po dobu tří neděl před útokem neučinil ani jeden výpad proti naší champaňské armádě, zatím co ona zajímala každý den aspoň několik nepřátel!

Když se po letech tázali generála Gourauda, na kterou chvíli svého života zachovává vzpomínky nejživější, odpověděl, že jsou to vzpomínky na onen památný večer dne 14. července 1918.

Nyní, když známe události, lze snadno pochopiti, proč okamžiky této noci mezi 11. hodinou a 1. hodinou s půlnocí byly pro velitele 4. armády jedny z nejtěžších a nejtísnivějších.

Velitel armády nařídil zahájití intensivní dělostřeleckou protipřípravu řídě se jen zprávou, kterou dostal od zajatce. Tato zpráva se sice shodovala se zprávami, které již dříve dostal, ale následky jejího využití byly tak dalekosáhlé, že si lze představití ono napětí, v němž velitel armády byl.

Byla-li zpráva přesná, mohl se velitel armády již oddati radosti nad vítězstvím. A ona přesná byla.

Než — představme si, kdyby zpráva nebyla bývala přesná — vydaný rozkaz znamenal vyprázdnění veškeré zásoby munice uložené ve vozech a vystřílení zásoby uložené ve skladištích. Jejich nové nahromadění vyžádalo by si dny, ba snad i týdny. Což kdyby býval nepřítel neútočil dne 15., ale až 17. nebo 18.? Jaké střelivo by zbylo pro tuto bitvu? Jak by byla armáda splnila svůj úkol?

Tato pouhá úvaha dostačí, aby bylo zřejmo, v jakých starostech žil velitel armády v době, kdy čekal na první projevy nepřátelského útoku.

Leč kromě generála byl zde ještě někdo jiný, jehož tíseň snad ještě lépe pochopíme — byl to přednosta 2. oddělení štábu armády.

Cožpak to nebyl on, jenž ujistil velitele armády, že může věřit výslechům zajatců? Zdaž pak tvrzení tohoto důstojníka nebylo podkladem k rozhodnutí velitelovu?

Přednosta 2. oddělení zajisté věděl, že, jakmile velitel armády přijme jeho závěry za vlastní, že za ně ponese sám odpovědnost, ať již se stane cokoliv.

Ale jak by necítil v své duši celou tíhu odpovědnosti, vždyť hájil stanovisko, jehož přijetí mělo v zápětí dalekosáhlé následky. A tento pocit odpovědnosti byl u něho právě tím těžší, protože jeho stanovisko bylo přijato samým velitelem armády.

Představme si, že jsme v oné památné noci v Châlonsu nad Marnou. Všude je tma a vše zdá se býti opuštěno.

Byly totiž vydány přísné rozkazy, aby všichni — vojsko i civilní obyvatelstvo — byli ve sklepích a bez světla. Vkročíme do 2. oddělení. Je 23 hodin 45 minut. Dělostřelecká protipříprava je v plném proudu. Nikdy ještě Châlons, který pamatoval dělovou palbu ze září r. 1915 a z dubna r. 1917, nebyl ohlušen podobným hromobitím..

Vojín 2. oddělení, který nám otvírá dveře, praví: „Pan major je na terase.“ A vskutku na terase — t. j. na střeše domu — nacházíme přednostu oddělení. Je starostliv, zamyšlen a netrpěliv. Zřejmě je viděti, že na něco čeká. Na co pak čeká?

Zajatci chycení dne 10. července vypovídali, že na začátku dělostřelecké přípravy bude vystřelen na Châlons granát velké ráže. Zajatci, chycení před chvílí, vypovídali, že dělostřelecká příprava má začít v půlnoci.

Čeká na granáty velké ráže, které mají svým dopadem do města — snad do jeho oddělení — označiti počátek nepřátelské přípravy a zároveň zaplašiti v něm zbytek pochybnosti, již se nemůže zbaviti.

Je půlnoc. Naše protipříprava je stále v plném proudu.

Jé 10 minut s půlnoci. V tom bylo slyšeti nablízku očekávané mohutné výbuchy. Nikdy ještě rána z děla nebyla přijata s takovou radostí. Vždyť oznamovala začátek nepřátelské dělostřelecké přípravy. Vítězství se blížilo.

Můj přítel, major Bourgeois, záře štěstím, sestupuje poté do kruhu svých důstojníků. Vycházela i pro ně jiřienka onoho krásného dne, o němž mluvil generál v svém svolání dne 7. července.

Podplukovník gen. štábu S. INGR:

*Boj o Tisovec 15. června 1919.**

Poznámky k studii uveřejněné ve Zprávách archivu a musea ČSR., ročník 1926, svazek I.

I.

Episodická studie „Boj o Tisovec 15. června 1919“, uveřejněná ve Zprávách archivu a musea ČSR., je tuším první publikací, která se obírá našimi boji na Slovensku a opírá se při tom o úřední doklady. Bylo by si přát, aby celé tažení na Slovensku bylo brzy zpracováno a uveřejněno, a pokládal bych za velmi poučné, kdyby jednotlivé situace z těchto bojů byly brány za podklad námětů k apli-

*) O boji o Tisovec viz též VR., ročník VI. (1925), strana 282.